

Briuselis, 2014 12 02
COM(2014) 717 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

2013 m. stabilumo priemonės metinė ataskaita

{SWD(2014) 344 final}

TURINYS

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

2013 m. stabilumo priemonės metinė ataskaita

Turinys

1.	Ižanga	3
2.	Stabilumo priemonės struktūra	3
3.	Stabilumo priemonės įgyvendinimas	4
4.	SP įgyvendinimo 2007–2013 m. apžvalga.....	4
5.	SP padėtis 2013 m.....	5
6.	Reagavimas į krizes arba kylančias krizes (SP reglamento 3 straipsnis).....	6
6.1.	SP taikymo reaguojant į krizes 2013 m. pavyzdžiai	6
6.2.	SP reagavimo į krizes veiksmų dalyviai	8
7.	Pagalba esant stabilioms bendradarbiavimo sąlygoms (SP reglamento 4 straipsnis)..	9
7.1.	Grėsmė saugumui ir saugai (SP reglamento 4 straipsnio 1 dalis).....	10
7.2.	Su cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis (ChBRB) medžiagomis susijusios rizikos mažinimas (SP reglamento 4 straipsnio 2 dalis)	12
7.3.	Pajėgumų prieš krizę ir po jos stiprinimas (SP reglamento 4 straipsnio 3 dalis).....	14
8.	Išvada	18

1. IŽANGA

Ši septintoji stabilumo priemonės metinė ataskaita – paskutinė, rengiama pagal galiojantį teisinį pagrindą¹, – teikiama Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui laikantis Reglamento, nustatančio stabilumo priemonę, 23 straipsnyje nustatyto reikalavimo teikti ataskaitas².

Stabilumo priemonė (SP) yra svarbi priemonė, už kurią atsakingi Sąjungos vyriausieji įgaliotiniai ir Komisijos pirmininko pavaduotojas, taip pat už vystymąsi atsakingas Komisijos narys; pagal šią priemonę finansuojamos visa apimančios ES strategijos, kuriomis užtikrinama krizių ir ilgesnės trukmės grėsmės saugumui visame pasaulyje prevencija, sukeltų padarinių švelninimas ir šalinimas. Ataskaitoje apžvelgiama, kaip SP buvo taikyta 2013 m.

Prie šios ataskaitos pridėti trys Komisijos tarnybų darbiniai dokumentai, kuriuose pateikta atnaujinta išsami informacija apie: i) skubias SP reagavimo į krizes priemones pagal Reglamento 3 straipsnį, kurios buvo pradėtos ir (arba) tęstos 2013 m. (tarnybų darbinio dokumento 1 ir 2 dalys), ir ii) ilgesnės trukmės SP programuojamusius veiksmus pagal Reglamento 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis.

2. STABILUMO PRIEMONĖS STRUKTŪRA

SP reglamento 3 ir 4 straipsniuose nustatyta, kokiems veiksams ši priemonė gali būti pasitelkiama.

3 straipsnyje numatyta „pagalba, kuri teikiama krizių arba kylančių krizių metu“.

SP reglamento **4 straipsnyje** numatytas programuojamasis priemonės komponentas, apimantis ilgesnės trukmės SP programas šiose trijose pagrindinėse srityse:

- tarpregioninės grėsmės saugumui ir saugai (4 straipsnio 1 dalis);
- su cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis (ChBRB) medžiagomis susijusios rizikos mažinimas (4 straipsnio 2 dalis);
- pajėgumų prieš krizę ir po jos stiprinimas (4 straipsnio 3 dalis)³.

---

¹ SP buvo taikoma nuo 2007 m. sausio 1 d. iki 2013 m. gruodžio 31 d. Nauja priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos (2014 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 230/2014, kuriuo nustatoma priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos), kurios būsimoji metinė ataskaita bus teikiama Europos Parlamentui ir Tarybai, kaip nustatyta bendrų įgyvendinimo taisyklių (BĮT), taikomų Sąjungos išorės veiksmų finansavimo priemonėms, IV antraštinės dalies 13 straipsnyje, taikoma nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2020 m. gruodžio 31 d.

² 2006 m. lapkričio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1717/2006 (OL L 327/1, 2006 11 24).

³ Taip pat žinomas kaip SP taikos stiprinimo partnerystė (TSP).

3. STABILUMO PRIEMONĖS ĮGYVENDINIMAS

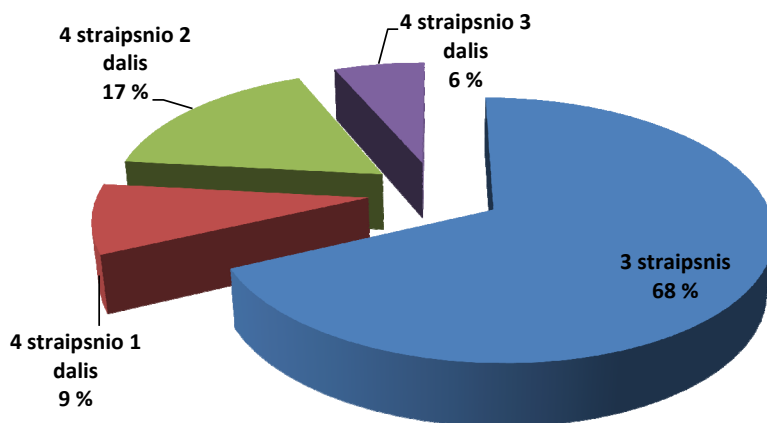
Komisijos Užsienio politikos priemonių tarnyba (angl. FPI) glaudžiai bendradarbiauja su Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) – funkcinio požiūriu savarankiška Europos Sąjungos įstaiga⁴. Abi tarnybos yra atskaitingos vyriausiajai įgaliotinei ir Komisijos pirmininko pavaduotojai Catherine Ashton; FPI jį vadovauja kaip Europos Komisijos pirmininko pavaduotoja. Darbas, atliekamas pagal 4 straipsnio 1 ir 2 dalis, patenka į už vystomąjį bendradarbiavimą atsakingo Komisijos nario veiklos sritį.

EIVT teikė politines gaires dėl pagal 3 straipsnį taikomos Stabilumo priemonės ir rengiant priemones bendradarbiavo su FPI, kuri buvo atsakinga už sutartų veiksmų įgyvendinimą. Remdamasi strategijos dokumentais ir daugiametėmis orientacinėmis programomis, EIVT taip pat atliko pagal 4 straipsnį vykdomų priemonių strateginį programavimą. Atitinkamas metines veiksmų programas (MVP) nustato ir įgyvendina Vystymosi ir bendradarbiavimo generalinis direktoratas (veiksmai pagal 4 straipsnio 1 ir 2 dalis) ir FPI (veiksmai pagal 4 straipsnio 3 dalį).

4. SP ĮGYVENDINIMO 2007–2013 M. APŽVALGA

Per septynerius SP įgyvendinimo metus pagal šią priemonę pagalba teikta siekiant užtikrinti įvairių konfliktų ir krizių prevenciją, reagavimą į juos ir padėties atkūrimą visame pasaulyje, šalinti grėsmę saugumui nacionaliniu, regioniniu ir tarpregioniniu lygmenimis ir stiprinti konfliktų prevencijos ir reagavimo į krizes pajėgumus.

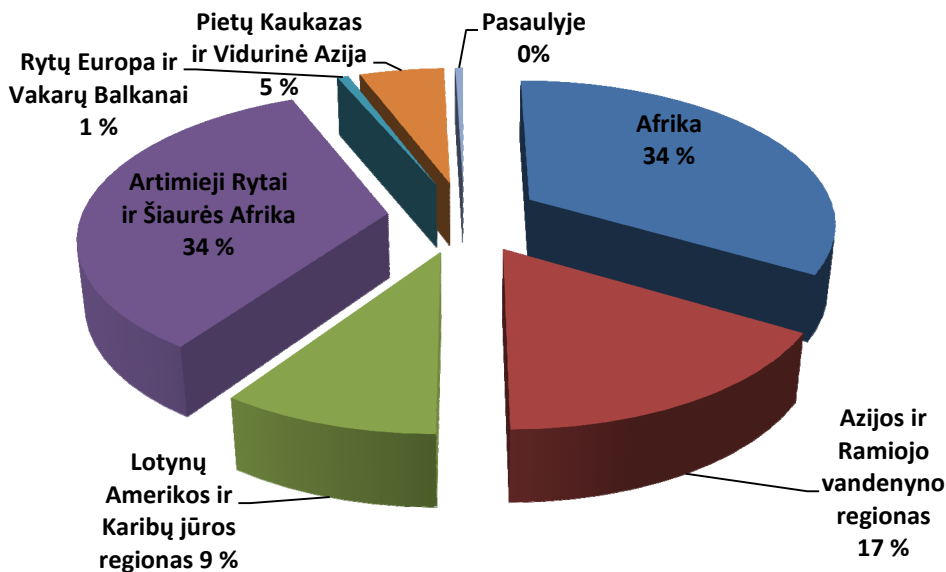
1 diagrama. SP finansavimas 2007–2013 m., skirtas veiksams pagal 3 straipsnį ir 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis; iš viso 1,57 mlrd. EUR (pagal paskirtas lėšas)

2007–2013 m. pagal trumpalaikio reagavimo į krizes SP komponentą (3 straipsnis) **288 reagavimo į krizes veiksams daugiau kaip 70 šalių ar regionų visame pasaulyje skirta 1,08 mlrd. EUR**. Šiuo laikotarpiu įgyvendintų veiksmų geografinė aprėptis nurodyta 2 diagramoje.

⁴ Remiantis 2010 m. liepos 26 d. Tarybos sprendimu 2010/427/ES, kuriuo nustatoma Europos išorės veiksmų tarnybos struktūra ir veikimas (OL L 201).

2 diagrama. SP reagavimo į krizes priemonių geografinė aprėptis 2007–2013 m. (pagal paskirtas lėšas)

Tuo pačiu laikotarpiu **maždaug 502,45 mln. EUR** skirta ilgalaikiam programuojamajam SP komponentui, apimančiam veiksmus pagal 4 straipsnio 1, 2 ir 3 dalis. 1 diagramoje parodyta, kaip šiuo laikotarpiu lėšos paskirstytos reagavimo į krizes priemonėms (3 straipsnis) ir ilgesnės trukmės programoms (4 straipsnis).

5. SP PADĖTIS 2013 M.

Visos 2013 m. SP skirtos **309,3 mln. EUR** biudžeto⁵ lėšos panaudotos taip:

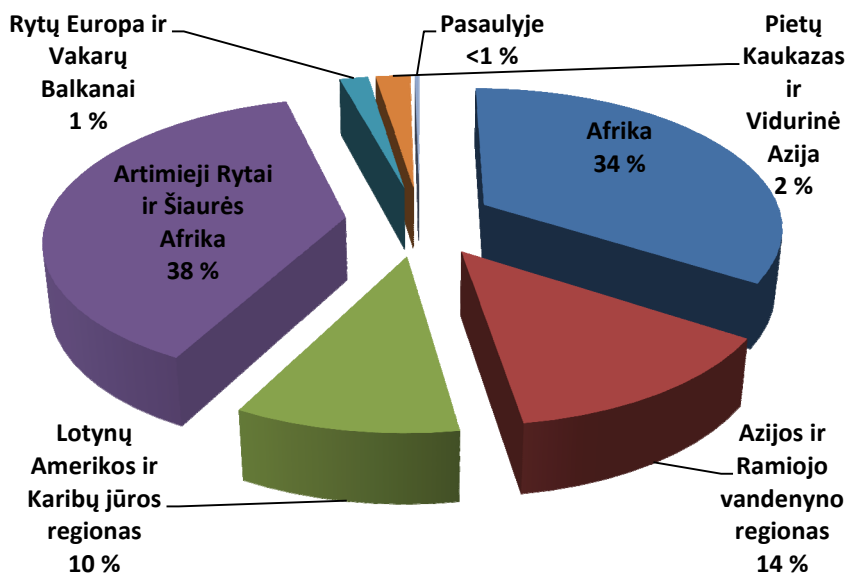
- 210,7 mln. EUR skirta krizėms arba kylančioms krizėms (3 straipsnis);
- 30,3 mln. EUR skirta reagavimo į tarpregioninę grėsmę veiksams (4 straipsnio 1 dalis);
- 44,3 mln. EUR skirta su ChBRB medžiagomis susijusiai rizikai mažinti (4 straipsnio 2 dalis);
- 24 mln. EUR skirta pajėgumams prieš krizę ir po jos stiprinti (4 straipsnio 3 dalis).

Tarybos Politiniam ir saugumo komitetui reguliariai buvo siunčiami raštai, kuriais Taryba buvo informuojama apie naujas pagal 3 straipsnį planuojamas reagavimo į krizes priemones ir apie esamų priemonių įgyvendinimo pažangą. Vykdamas demokratinę SP kontrolę, įsteigta Europos Parlamento Užsienio reikalų komiteto Konfliktų, saugumo ir vystymosi darbo grupė per metus surengė 6 politinius trišalius dialogus, kuriuose dalyvavo Komisijos ir EIVT atstovai, taip pat 15 techninio pobūdžio posėdžių.

⁵ Žr. „Stabilumo priemonė. 2013 m. įsipareigojimų ir mokėjimų apžvalga“ (angl. „Instrument for Stability: Overview 2013 commitments and payments“) prie šios ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbiname dokumente.

Kalbant apie **geografinę aprėptį**, iš 3 diagramos matyti, kad krizėms Artimuosiuose Rytuose ir Šiaurės bei Užsachario Afrikoje spręsti toliau skirta nemaža SP parama.

3 diagrama. Naujų SP reagavimo į krizes priemonių geografinė aprėptis 2013 m. (pagal paskirtas lėšas)

Konkretūs 2013 m. SP projektų pavyzdžiai pateikiami tolesniuose dviejuose skirsniuose.

6. REAGAVIMAS Į KRIZES ARBA KYLANČIAS KRIZES (SP REGLAMENTO 3 STRAIPSNIS)

6.1. SP taikymo reaguojant į krizes 2013 m. pavyzdžiai

2013 m. **216,6 mln. EUR⁶** SP lėšų skirta **45 trumpalaikėms reagavimo į krizes priemonėms**. Reaguojant į užsitęsusią krizę Sirijoje ir jos šalutinį poveikį kaimyninėms šalims, parama toliau buvo teikiama Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos (ARŠA) regione. Taip pat aiškiai matoma parama Užsachario Afrikai – tai rodo, kad ES reaguoja į šio regiono nestabilią politinę padėtį ir kylančią grėsmę saugumui. Siekiant įtvirtinti taikos procesus ir teisinės valstybės principus, toliau buvo skiriama parama Pietryčių Azijoje.

Išsami informacija apie visas 2013 m. įgyvendintas SP priemones pateikta prie šios metinės ataskaitos pridėtame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente. Toliau trumpai aprašyti kai kurie 2013 m. įvairiose pasaulio vietose vykdyti veiksmai, iš kurių matyti, kad SP pasitelkta sprendžiant daug įvairių krizių skirtingose pasaulio vietose:

⁶ Į šią sumą įeina 6 mln. EUR – lėšos, perkeltos iš 2012 m. arba susigrąžintos iš 2013 m.

Sirija. Dėl Sirijoje besitęsiančios krizės toliau buvo teikiama SP parama šiai šaliai ir kaimyninėms valstybėms. SP padėjo suteikti paramą Turkijos, Irako, o daugiausia – Jordanijos ir Libano institucijoms, priimančioms vis daugiau pabėgėlių iš Sirijos ir teikiančioms jiems prieglaudą. Pabėgėliams buvo teikiama ir tiesioginė pagalba, pavyzdžiui, skiriant subsidijas grynaisiais pinigais nuomos mokesčiui sumokėti ir gerinant gyvenimo sąlygas, įskaitant stovyklų valdymo struktūrą, teikiant alternatyvų mokymą, taip pat psichologinę ir socialinę pagalbą. SP lėšomis skiriama svarbi parama Libano vietos lygmens sveikatos priežiūros sektoriui, patiriančiam didelį spaudimą, nes, esant dideliame pabėgėlių skaičiui, reikia patenkinti daugiau poreikių.

Nėra abejonės, kad pateikimas į Siriją ir kitos sąlygos, susijusios su nehumanitarinės paramos teikimu, yra rizikingesnės. Nepaisant to, SP lėšomis vis tiek pavyko suteikti tam tikrą tiesioginę pagalbą: teikti pirminės sveikatos priežiūros paslaugas, užtikrinti aprūpinimą maistu ir pagrindinį ugdymą.

Malis. SP buvo viena pirmųjų priemonių, kurias ES galėjo taikyti 2013 m. pradžioje vykdydama platesnio masto reagavimo į Malio krizę veiksmus. 20 mln. EUR vertės SP pagalbos priemonių paketas daugiausia panaudotas paramai saugumo ir teisingumo srityse, pagalbai siekiant šiaurinėje šalies dalyje atkurti Malio valstybę ir pagalbai pirmiesiems rinkimų proceso etapams parengti. Ši pagalba papildė paramą, kuri buvo teikiama pagal kitas ES priemones, pirmiausia pagal SP ilgalaikį projektą „Kova su terorizmu Sahelyje“ (angl. *Counter-Terrorism Sahel*), dvi bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijas: ES karinę misiją siekiant prisidėti prie Malio ginkluotųjų pajėgų mokymo („EUTM Mali“) ir ES BSGP misiją Sahelyje („EUCAP Sahel“), taip pat ES paramą Afrikos vadovaujamai tarptautinei paramos misijai Malyje (angl. AFISMA), suteiktą įgyvendinant Europos plėtros fondo (EPF) Afrikos taikos priemonę.

Nigeris. 2013 m. Nigeryje padidėjo grėsmė saugumui dėl šiaurinėje Malio dalyje įvykusio maišto ir karinio konflikto. Padėtį dar labiau pablogino tai, kad pastaraisiais metais vien iš Libijos į Nigerį sugrįžo apytikriai 250 000 ekonominių migrantų, įskaitant buvusius karius ir samdinius. Remiantis esama SP parama, kuri skirta saugumui šiauriniuose Nigerio ir Malio regionuose užtikrinti ir padėčiai stabilizuoti, buvo susitarta dėl tolesnės paramos, kuria siekiama suteikti pagalbą municipalinei viešosios tvarkos palaikymo sistemai, remti pajamų duodančią veiklą, taip pat regionų ir nacionalinių institucijų įgyvendinamas taikos ir susitaikymo iniciatyvas. Šios priemonės padeda siekti ES Sahelio strategijos tikslų, papildoma ES paramą vystymuisi ir humanitarinę pagalbą, taip pat formuoja sąsają su Nigeryje vykdoma BSGP misija „EUCAP Sahel“.

Centrinės Afrikos Respublika (CAR). Siekiant atsižvelgti į naują padėtį, susiklosčiusią po 2013 m. kovo mėn. įvykusio valstybinio perversmo, buvo išplėsta įgyvendinant SP priemones CAR vykdoma veikla. Tai padaryta šiais būdais: parengti paramos priemonių rinkiniai civilinėms saugumo pajėgoms – ši parama taip pat padėjo sudaryti galimybę vėliau sutelkti visapuses pastangas vykdyti saugumo sektoriaus reformą; skirta parama žiniasklaidai, kad jos atstovai Bangyje ir jo provincijose turėtų objektyvią informaciją ir tikslią su konfliktais susijusią informaciją; surengtos žmogaus teisių užtikrinimo stebėjimo misijos; pasitelkiant pilietinę visuomenę skatinta palaikyti bendruomenių dialogą.

Dramblio Kaulo Krantas. Po to, kai buvo paskirta nacionalinė institucija vyriausybės 2012 m. nusiginklavimo, demobilizacijos ir reintegracijos (angl. DDR) politikai įgyvendinti, ES suteikė pagalbą pagal SP priemones – ji apėmė pajėgumų stiprinimo ir techninę pagalbą,

įskaitant demobilizuotų buvusių kovotojų, kuriuos reikėjo reintegruoti, orientavimą ir rengimą; paramą, skirtą maždaug 5 000 anksčiau demilitarizuotų ir demobilizuotų buvusių kovotojų ekonominiam ir socialiniam reintegravimui, ir greta teikiamą pagalbą priimančiosioms bendruomenėms, kad būtų galima sukurti tokiam reintegravimui palankią aplinką; nuodugnią, reguliariai atliekamą DDR programos stebėseną, siekiant užtikrinti, kad šis dalyvavimu pagrįstas požiūris padėtų patenkinti priimančiųjų bendruomenių ir buvusių kovotojų poreikius.

Mianmaras / Birma. Be anksčiau pradėtos teikti ir toliau teikiamos paramos taikos procesui, įskaitant paramą 2012 m. Mianmaro taikos centrui steigti, ir prezidento biuro bei Daw Aung San Suu Kyi pasiūlytų priemonių, vadovaudamasi Užsienio reikalų tarybos 2013 m. balandžio mėn. išvadomis, ES taip pat pradėjo teikti pagalbą Mianmaro policijos pajėgoms stiprinti, siekdama užtikrinti, kad policija labiau gerbtų žmogaus teises, taip pat siekdama stiprinti jos atskaitomybę ir didinti profesionalumą minios valdymo ir bendruomenės viešosios tvarkos palaikymo srityse.

6.2. SP reagavimo į krizes veiksmų dalyviai

Priemonės buvo rengiamos glaudžiai bendradarbiaujant ES institucijoms, taip pat bendradarbiaujant su ES valstybėmis narėmis ir įvairiais partneriais: pilietine visuomene, viešojo administravimo institucijomis, trečiosiomis šalimis ir kitais veikėjais. ES delegacijoms tenka svarbus vaidmuo: jos teikia ankstyvuosius perspėjimus, kuria pradines koncepcijas ir numato galimus reagavimo veiksmus. 2013 m. dauguma naujų priemonių toliau buvo perduodamos⁷ vykdyti vietos lygmeniu ES delegacijoms, kurios, išmanydamos vietos poreikius ir reikalavimus, užtikrina, kad veikla būtų vykdoma sėkmingai. Taip sudaromos galimybės su įgyvendinimo institucijomis laiku užbaigti derybas dėl sutarčių ir nuodugniai stebėti, kaip įgyvendinami šie dažnai rizikingi projektai. Taigi 2013 m. ES delegacijos buvo atsakingos už 62 proc. įsipareigojimų asignavimų ir 80 proc. mokėjimų pagal SP.

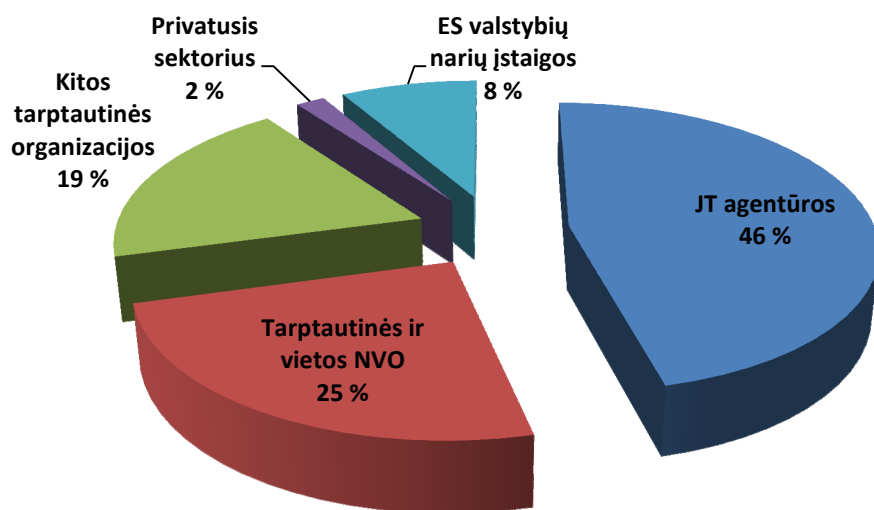
Toliau pateiktose 4a ir 4b diagramose nurodyti įvairūs partneriai, kurie 2007–2013 m. įgyvendino SP reglamento 3 straipsnyje nustatytas reagavimo į krizes priemones. Priemonių įgyvendinimo partnerių pasirinkimą dažnai lemia tai, ar šalyse esama organizacijų ir subjektų, turinčių praktinę patirtį ir stiprius pajėgumus, leidžiančius jiems, remiantis tvirtais vietos ryšiais, sparčiai imtis veiksmų nestabiliomis aplinkybėmis, kuriomis įgyvendinami SP reagavimo į krizes veiksmai. JT sistemai priklausančios įstaigos ir nevyriausybinės organizacijos išliko svarbios priemonių įgyvendinimo partnerės, o 2013 m. suintensyvėjo bendradarbiavimas su valstybių narių agentūromis.

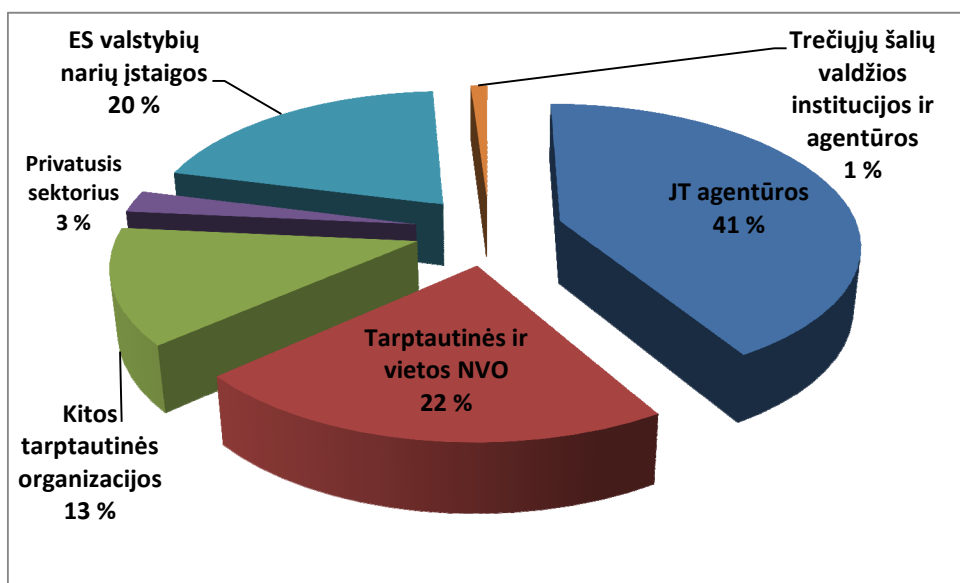
⁷ Briuselyje esanti Europos Komisijos būstinė atitinkamai ES delegacijai perduoda teisinę ir finansinę atsakomybę už ES lėšų naudojimą, įskaitant įgaliojimus pririnkus pasirašyti ir iš dalies keisti sutartis.

4a diagrama. SP reagavimo į krizes priemonių įgyvendinimo 2007–2013 m. partneriai (pagal paskirtas lėšas)

4b diagrama. SP reagavimo į krizes priemonių įgyvendinimo 2013 m. partneriai (pagal paskirtas lėšas)

7. PAGALBA ESANT STABILIOMS BENDRADARBIAVIMO SĄLYGOMS (SP REGLAMENTO 4 STRAIPSNIS)

Pagal 4 straipsnį teikiamos pagalbos esant stabilioms bendradarbiavimo sąlygoms metinių programų rengimą ir valdymą užtikrina Komisija. 2013 m. SP metinės veiksmų programos (MVP) buvo priimtos šia tvarka: vykdomos pagal 4 straipsnio 1 ir 2 dalis – 2013 m. liepos

mėn.⁸, o pagal 4 straipsnio 3 dalį – 2013 m. kovo mėn. Išsami atnaujinta informacija apie veiklą, vykdomą pagal kiekvieną straipsnio dalį, pateikta prie šios metinės ataskaitos pridėjame antrajame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente.

7.1. Grėsmė saugumui ir saugai (SP reglamento 4 straipsnio 1 dalis)

Su tarpregionine grėsme susijusių programų tikslas – pajėgumų stiprinimas glaudžiai konsultuojantis su pagalbą gaunančiomis šalimis. Paprastai saugumo pajėgumai stiprinami nacionaliniu ir regioniniu lygmenimis, siekiant sudaryti galimybę veiksmingai bendradarbiauti pasauliniu ir tarpregioniniu mastu.

2013 m. skirta 74 mln. EUR, iš viso bendrai išmokėta apie 44 mln. EUR. Iki 2013 m. pabaigos pagal ekspertų paramos priemonę⁹ įdarbinta daugiau nei 100 ekspertų iš specializuotų viešųjų arba pusiau viešųjų ES valstybėse narėse veikiančių organizacijų, siekiant sutelkti pajėgumus ir pasinaudoti jų turimomis konkrečiomis žiniomis bei patirtimi, taip pat konsultuotis techniniais klausimais nustatant ir išsamiai planuojant SP veiksmus. Be kita ko, rengta 2013 m. metinė veiksmų programa ir siekta sudaryti sąlygas visapusiškai įgyvendinti veiksmus, dėl kurių nuspręsta ankstesnėse MVP. Toliau šiame dokumente nurodomos pagrindinės sritys, kuriose pasiekta laimėjimų.

- **Kokaino maršruto programa** (35 mln. EUR nuo 2009 m.) įgyvendinama 38 Afrikos (iš esmės – Vakarų Afrikos), Lotynų Amerikos ir Karibų regiono šalyse; pagal ją teikiama parama šalių partnerių pajėgumams stiprinti, kad jos galėtų kovoti su organizuotu nusikalstamumu bei narkotikų prekyba vietovėse, per kurias driekiasi vadinamasis kokaino maršrutas, daugiausia dėmesio skirdamos pastangoms užkirsti kelią neteisėtų narkotikų srautams, kovai su pinigų plovimu ir pastangoms stiprinti informacijos mainus. Pasirašytos dvi naujos sutartys: dėl AIRCOP projekto geografinės aprėpties išplėtimo per ateinančius trejus metus įtraukiant naujas Afrikos ir Lotynų Amerikos šalis ir dėl paramos Vakarų Afrikos policijos informacinei sistemai (VAPIS) diegti pirmose penkiose Vakarų Afrikos šalyse, kuriose ji bus išbandoma.
- Toliau buvo remiama kova su organizuotu nusikalstamumu vietovėse, per kurias driekiasi vadinamasis heroino maršrutas, ir 15-oje Azijos, Vidurinės Azijos, Kaukazo, Juodosios jūros bei Vakarų Balkanų šalių tęsiama veikla pagal **Heroino maršruto programą**, susidedančią iš dviejų dalių; šiuo metu jos yra įgyvendinamos lygiagrečiai: pirmąją sudaro keturių dalių projektas – didžioji jo veiklos dalis yra susijusi su Afganistanu ir Pakistanu; antrąją sudaro trys atskiri projektai. Pagal programos antrąją dalį 2013 m. pradėtos įgyvendinti dvi naujos intervencinės priemonės – projektai: vieno iš jų tikslas yra stiprinti teisėsaugos institucijų bendradarbiavimą operatyviniu lygmeniu, ypač Vidurinėje Azijoje, o antro – užkirsti kelią prekybai žmonėmis šalyse, per kurias driekiasi heroino maršrutas; vykdant veiklą pagal šį projektą siekiama stiprinti Azerbaidžano, Bosnijos ir Hercegovinos, Moldovos ir Turkijos pajėgumus, susijusius su duomenų ir (arba) žvalgybos informacijos rinkimu, analize ir sistemingais informacijos mainais.

⁸ Patikslinta MVP buvo patvirtinta 2013 m. gruodžio 23 d.

⁹ Ekspertų paramos priemonės bendrasis susitarimas sudaromas su ES viešųjų arba pusiau viešųjų organizacijų specialistais. Nuo 2008 m. 17 valstybių narių ekspertai, atstovaujantys maždaug 60 organizacijų, įvykdė daugiau nei 100 misijų.

- 25-iose platesnio Indijos vandenyno regiono (įskaitant Pietryčių Aziją) ir Gvinėjos įlankos pakrantės šalyse vykdoma 22 mln. EUR vertės **Svarbiausių svarbos jūrinių kelių programa**. Programa padeda stiprinti šių valstybių keitimosi informacija pajėgumus ir teisėsaugos funkcijų jūrų laivininkystės teisės srityje vykdymą, kad būtų užtikrinta saugesnė laivyba, daugiausia dėmesio skiriant kovai su piratavimu bei ginkluotais apiplėšimais jūroje ir kitiems laivybos saugumo aspektams.
- 2013 m. pagal Europos Sąjungos kovos su terorizmu strategiją toliau remti nacionalinio ir regioninio lygmens **kovos su terorizmu** projektai. Malyje uoliai imtasi įgyvendinti Nigeriui, Maliui ir Mauritanijai skirtą projektą „Kova su terorizmu Sahelyje“ – rengti mokymai šiose srityse: atsako į teroristinius išpuolius, tyrimo metodų, žvalgybos informacijos rinkimo ir naudojimosi ja, kovos su terorizmu procesinių veiksmų. Naują projektą, kuriuo bus prisidedama prie kovos su terorizmo finansavimu Somalio pusiasalyje ir Jemene, numatyta pradėti įgyvendinti 2014 m. pradžioje; taip pat pasirašyta sutartis dėl naujo projekto „Kova su smurtiniu ekstremizmu Somalio pusiasalyje“. Bendradarbiavimą su Pakistanu sustiprino nauja parama kovai su smurtiniu ekstremizmu – ji bus pradėta teikti 2014 m. ir papildys esamą paramą Pandžabo baudžiamosios teisenos sistemai. Pietryčių Azijoje SP buvo pasitelkta jungtinei ES ir Jungtinių Tautų Narkotikų kontrolės ir nusikalstamumo prevencijos biuro (UNODC) kovos su terorizmu iniciatyvai įgyvendinti. Parama pagal SP taip pat skirta Maltoje įsikūrusiam Teisingumo ir įstatymo viršenybės institutui – jam pavesta užduotis parengti kartogramas, kuriomis ateityje bus naudojamosi vykdant kovos su terorizmu veiksmus. Bendradarbiaujant su Nigerijos patarėjo nacionalinio saugumo klausimais biuru, atliktas tyrimas apie organizaciją „Boko Haram“. Galiausiai numatyta rengti ES ir valstybių narių delegacijų bei ambasadų personalui skirtus Komisijos mokymus apie tai, kaip rengti kovos su smurtiniu ekstremizmu projektus. Pirmieji mokymai surengti 2013 m. gruodžio mėn. Nairobyje, o kiti mokymai bus surengti 2014 m. Afrikoje ir Azijoje.
- Bendradarbiaujant su Europos Taryba, 2013 m. pabaigoje pradėta įgyvendinti nauja kovos su **elektroniniais nusikaltimais** intervencinė priemonė. Visuotinių kovos su elektroniniais nusikaltimais veiksmų (angl. GLACY) tikslas – skatinti prisijungti prie Budapešto konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų ir sudaryti sąlygas baudžiamosios teisenos institucijoms, remiantis šia sutartimi, pradėti tarptautinį bendradarbiavimą kovos su elektroniniais nusikaltimais ir elektroninių įrodymų srityje.
- Parengtas bandomasis **kibernetinio saugumo** srities projektas – jį pradėti įgyvendinti numatyta 2014 m. pradžioje, siekiant padidinti atrinktų šalių ypatingos svarbos IT infrastruktūros atsparumą ir skatinti jas užtikrinti, kad, derinant ir rengiant nacionalinės teisės aktus, būtų laikomasi tarptautinių standartų.
- Siekiant padėti nacionalinėms teisminėms, kontrolės ir teisėsaugos institucijoms veiksmingai reaguoti į **falsifikuotų vaistų** gamybą ir jų prekybą, parengta nauja intervencinė priemonė, kuria siekiama pašalinti grėsmę visuomenės sveikatai, taip pat susitarta dėl šios priemonės įgyvendinimo – ją numatyta pradėti 2014 m. Užtikrinus reikiamą teisinį pagrindą ir pajėgumus, būtinus šioms operacijoms veiksmingai atlikti atitinkamu lygmeniu (nacionaliniu ir subregioniniu ir (arba) tarpregioniniu) ir atsižvelgiant į šalių politinį išipareigojimą, kurį jos rodo sprendamos dėl falsifikuotų vaistų gamybos ir prekybos kylančius uždavinius,

tikslinės šio projekto įgyvendinimo šalys bus Gana, Senegalas, Jordanija, Marokas ir Kamerūnas.

- Siekiant užkirsti kelią **neteisėtam šaulių ir lengvųjų ginklų (ŠLG) kaupimui ir prekybai jais**, taip pat pašalinti tokios veiklos daromą destabilizuojamąjį poveikį, atlikta keletas svarbių veiksmų įgyvendinant UNODC iniciatyvą, kuria skatinama ratifikuoti ir įgyvendinti JT konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą ir Šaunamųjų ginklų protokolą. Taip pat pradėtas antrasis Interpolo įgyvendinamo projekto „iARMS“ etapas (2012–2013 m.); pirmasis etapas sėkmingai užbaigtas 2011–2012 m. 2013 m. birželio mėn. Afrikoje baigtas paramos Nairobio (Kenija) regioniniam šaulių centrui pirmasis etapas ir pradėtas antrasis 3 metų trukmės etapas. Centrinės Amerikos integracijos sistemos (CAIS) Saugumo komisija pradėjo antruosius Centrinės Amerikos šaulių ir lengvųjų ginklų kontrolės programos (CASAC) įgyvendinimo Centrinėje Amerikoje metus pagal antrąjį paramos teikimo šiai programai etapą.

7.2. Su cheminėmis, biologinėmis, radiologinėmis ir branduolinėmis (ChBRB) medžiagomis susijusios rizikos mažinimas (SP reglamento 4 straipsnio 2 dalis)

ChBRB medžiagų programa apima atsitiktinius, gamtinius arba piktavališkus ChBRB medžiagų naudojimo pavojus, ja siekiama stiprinti saugos ir saugumo standartus dalijantis geriausios patirties pavyzdžiais ir didinant bendrą informuotumą apie saugumą ir saugą. Iki 2010 m. skirtingose srityse vykdyti atskiri veiksmai¹⁰. ChBRB medžiagų programa yra regioninio pobūdžio ir tik išskirtiniais atvejais apima vienoje valstybėje įgyvendinamus dvišalius projektus (išimtytys – Afganistano ir Pakistano projektai, susiję su cheminėmis medžiagomis, biologine sauga ir biologiniu saugumu).

ChBRB medžiagų kompetencijos centrai (KC) pamažu tampa bendra integruota platforma, vykdančia veiksmus visose šiose srityse – sienų stebėjimo ir (arba) neteisėtos prekybos, eksporto kontrolės, biologinės saugos, biologinio saugumo ir kt., įskaitant civilinės saugos priemones (ekstremaliųjų situacijų valdymo planus, pasirengimo krizėms ir reagavimo į jas priemones). Iniciatyva įgyvendinama glaudžiai bendradarbiaujant su Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT), taip pat padedant Jungtinių Tautų tarpregioninio nusikalstamumo ir justicijos mokslinių tyrimų institutui (UNICRI). Europos Komisijos Jungtinis tyrimų centras užtikrina techninę paramą šiai iniciatyvai. Šie kompetencijos centrai, kurdami specialius pagalbos priemonių rinkinius, siekia stiprinti ChBRB medžiagų keliamos rizikos mažinimo politiką. Šie rinkiniai bus pagrindinė priemonė, padėsianti stiprinti pajėgumus, plėtoti nuoseklią regioninę politiką ir gerinti nacionalinių ir regioninių subjektų bendradarbiavimo galimybes šioje srityje. 2012 m. ES įsteigė KC Pietryčių Azijoje (Filipinuose), Pietryčių Europoje / Pietų Kaukaze / Ukrainoje (Gruzijoje), Šiaurės Afrikoje (Alžyre), Atlanto vandenyno pakrantėje (Maroke), Artimuosiuose Rytuose (Jordanijoje) bei Rytų ir Centrinėje Afrikoje (Kenijoje). 2013 m. penki vietos KC regioniniai sekretoriatai jau veikė, o keturi buvo oficialiai atidaryti. Be to, užmegzti ryšiai su Vidurine Azija ir Persijos įlankos bendradarbiavimo tarybos šalimis. 2013 m. Komisija kartu su KC iniciatyvą įgyvendinančiomis šalimis partnerėmis ėmėsi atlikti poreikių ir grėsmės vertinimą, siekdama nustatyti pagrindinius šių šalių poreikius, susijusius su ChBRB medžiagomis. Atlikus šiuos vertinimus, bus sudaryti su ChBRB medžiagomis

---

¹⁰ Pavyzdžiui, dvejojimo naudojimo prekių eksporto kontrolė, neteisėta prekyba, buvusių ginklų pramonės mokslininkų perkvalifikavimas, saugos ir saugumo standartai.

susiję nacionaliniai veiksmų planai, padėsiantys atitinkamose šalyse nustatyti prioritetinius veiksmus. Ateityje, apibrėžiant KC regionų projektus, bus remiamasi šiais prioritetais.

Pagrindiniai ChBRB medžiagų kompetencijos centrų pradėti įgyvendinti projektai. Artimuosiuose Rytuose Amano KC parengė projektą, skirtą pirmojo reagavimo į su ChBRB medžiagomis susijusias nelaimės civilinio personalo mokymams („Hazmat“). Rabate įsikūręs Afrikos Atlanto vandenyno pakrantės (AAVP) KC pradėjo įgyvendinti pavojingų biologinių ir cheminių atliekų srities projektą. Jis apima septynias AAVP šalis partneres ir Tunisą. Antrasis projektas, kurį bendrai vykdo Rabato ir Nairobio KC, padės šalims partnerėms parengti ir sugriežtinti teisės aktus, taip pat sukurti veiksmingas vykdymo užtikrinimo priemones, kurios pagelbėtų vykdant tarptautinius įsipareigojimus. Šiame projekte dalyvauja devynios šalys, dar devynios yra pareiškusios pageidavimą dalyvauti panašiam projekte.

Kitos sritys, kuriose teikta parama, apima įvairią kartu su KC tinklu vykdomą veiklą.

- **Išplėsta su dvejopo naudojimo prekių eksporto kontrole susijusi veikla** – dėl to daugiau nei 23 valstybės visame pasaulyje sėkmingai įgyvendino įvairias programas. Sustiprintas bendradarbiavimas pagal JAV eksporto kontrolės programą (angl. EXBS)¹¹. 2013 m. birželio mėn. Briuselyje įvyko dialogas suvienodintos tarptautinės eksporto kontrolės taikymo klausimais. Siekiant išvengti su eksporto kontrole susijusios veiklos dubliavimo, nuspręsta įsteigti bendrą darbo grupę JAV ir ES veiklos koordinavimui stiprinti. 2013 m. antrojoje pusėje, atsižvelgus į esamus pokyčius, išplėsta ir suaktyvinta Artimuosiuose Rytuose bei Vidurinėje Azijoje vykdoma veikla. Nustatytas naujas požiūris į eksporto kontrolės veiklą, siekiant užtikrinti, kad už kontrolę atsakingi vietos veiklos vykdytojai galėtų ją geriau įgyvendinti.
- Pasitelkus Mokslo ir technologijų centrą (MTC), kurio veikla grindžiama tvirtesne sutarties šalių partneryste ir bendro veiklos finansavimo schema, taip pat Tarptautinį mokslo ir technologijų centrą (TMTC), buvo toliau remiamas **buvusių Sovietų Sąjungos šalių kilmės buvusių ginklų srities mokslininkų ir inžinierių perkvalifikavimas ir alternatyvus įdarbinimas**, vykdoma reforma, t. y. yra atnaujinami tikslai ir plečiama geografinė paramos teikimo sritis. Komisijai ir EIVT Taryba suteikė įgaliojimus vesti derybas dėl susitarimo su TMTC atnaujinimo. Šis centras bus perkeltas į Astaną (Kazachstanas). 2013 m. TMTC Dušanbėje atidarė Regioninį biologinės saugos ir biologinio saugumo centrą, kuriam parama skirta pagal ES projektą, taip pat TMTC pradėjo rengti Tadžikijos ir Afganistano specialistų mokymus, kuriais siekiama jų veiklą nukreipti kitiems – taikiems tikslams įgyvendinti. 2013 m. taip pat vykdyta mokslininkų perkvalifikavimo veikla Irake. Surengtas 98 radiologinių ir branduolinių medžiagų srities specialistų mokymas, siekiant jų veiklą nukreipti kita linkme – branduolinių įrenginių eksploatacijai nutraukti.
- Vykiant veiklą Vidurinės Azijos, Pietryčių Azijos ir Šiaurės Afrikos šalyse, toliau **kovojama su neteisėta prekyba ChBRB medžiagomis ir apgaulinga finansine veikla**. Su Tarptautine atominės energijos agentūra (TATENA) pasirašyta antra sutartis dėl naujos Zeibersdorfe (Austrija) kuriamos branduolinių medžiagų

---

¹¹ Pagalba eksporto kontrolės ir susijusio sienų saugumo srityje.

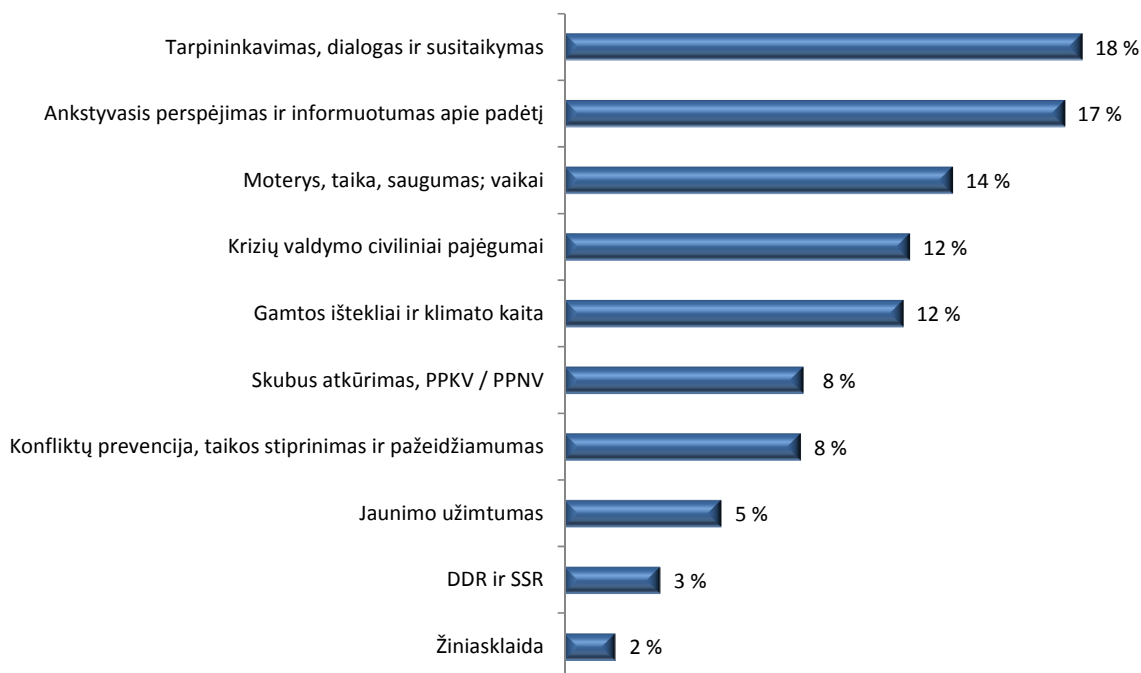
laboratorijos, kuria naudosis TATENA saugumo kontrolės priemonių analizės tarnybos. Taip pat skirta parama Tailando, Kambodžos, Laoso, Filipinų ir Kongo Demokratinės Respublikos veiklai, susijusiai su radiologinių ir branduolinių medžiagų aptikimu.

- Pietinėse ir rytinėse ES kaimyninėse šalyse pradėta vykdyti ES kaimynystės politikos Biologinės saugos ir biologinio saugumo strategija – įgyvendinami projekto „EpiSouth“ (jame dalyvavo 17 ES nepriklausančių šalių partnerių ir 10 valstybių narių) rezultatai. Į „EpiSouth“ tinklą, kurį iš pradžių sudarė Viduržemio jūros baseino šalys, taip pat įtrauktos Armėnija, Gruzija, Moldova ir Ukraina. Pagal šią strategiją, pasinaudojant „EpiSouth“ šalių tinklu, parengti keturi svarbūs projektai ir visus juos pradėta įgyvendinti 2013 m. pabaigoje. Pirmasis ir pats didžiausias yra projektas „MediPIET“, pagal kurį tęsiamas intervencinės epidemiologijos specialistų mokymas siekiant bendro tikslo – kaimyninėse šalyse gerinti sveikatą ir didinti biologinį saugumą. Šio projekto tikslas – stiprinti gebėjimus vykdyti natūralios arba su žmogaus veikla susijusios užkrečiamųjų ligų keliamos grėsmės sveikatai prevenciją ir kontrolę. Įgyvendinant antrąjį biologijos srities projektą, kuriam vadovauja Pasaulio sveikatos organizacija (PSO), tiriamos naujos bakterinės ligos ir siekiama gerinti visuomenės sveikatą, didinant atsparumą patogeninėms bakterijoms (juodligės, tularėmijos, maro, tuberkuliozės ir kt.), taip pat stiprinant mikrobinių medžiagų stebėjimo tinklus, kad būtų išvengta galimų protrūkių. Tuo pat metu vykdomas trečiasis – Pasteuro instituto vadovaujamas projektas „Medilabsecure“ – stebima naujai ir pakartotinai išplitusių žmoniems ir gyvūnams kenksmingų virusų keliamą grėsmę ir tuo tikslu kuriamas entomologų tinklas. Ketvirtąjį, PSO vadovaujamo, projekto paskirtis – visame pasaulyje didinti sveikatos saugumą, padedant šalims ugdyti ir stiprinti gebėjimus užkirsti kelią visuomenės sveikatai poveikį darantiems įvykiams, susijusiems su jūros, oro ir sausumos įvežimo punktuose vykdoma veikla, su tarptautinėmis kelionėmis bei tarptautiniu vežimu, taip pat juos nustatyti, kontroliuoti ir reaguoti į juos. Šis požiūris apima daugelį sektorių ir juo siekiama sumažinti patogenų savaiminio patekimo arba sąmoningo išleidimo į aplinką riziką.
- **2013 m.** pagal SP programos ChBRB medžiagų iniciatyvą suteikta finansinė parama **Sirijos cheminių medžiagų atsargoms pašalinti ir sunaikinti**. ES, 2013 m. pakeitusi MVP, skyrė 12 mln. EUR Cheminio ginklo uždraudimo organizacijai (CGUD), kad, bendradarbiaujant su tarptautine bendruomene, būtų neutralizuotos ir sudegintos Sirijos cheminės medžiagos.

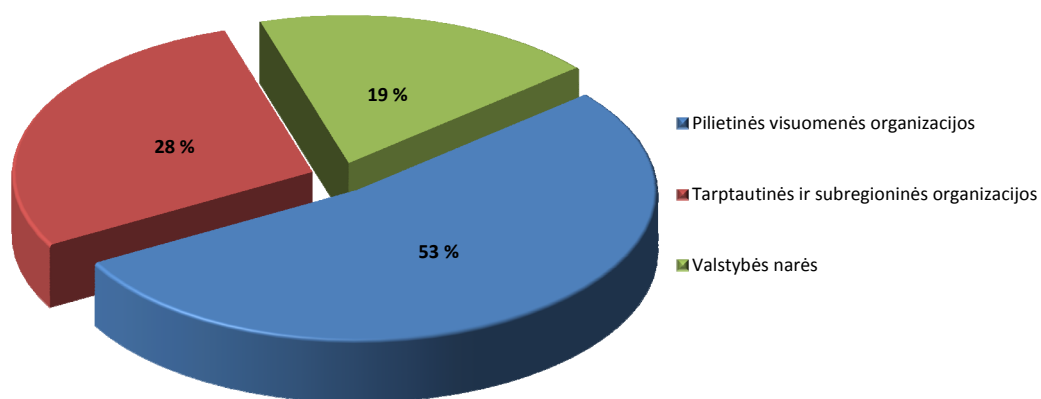
7.3. Pajėgumų prieš krizę ir po jos stiprinimas (SP reglamento 4 straipsnio 3 dalis)

2007–2013 m. maždaug 140-čiai projektų, kuriais nacionaliniu, regionų ir pasaulio lygmenimis stiprinami ES ir jos partnerių pajėgumai prieš krizę ir po jos, skirta 103 mln. EUR parama. 5 diagramoje matyti pagrindinės teminės 2007–2013 m. paramos sritys o 6 diagramoje nurodyti priemonių įgyvendinimo partneriai.

5 diagrama. 2007–2013 m. paramos pajėgumams didinti teminės sritys (SP reglamento 4 straipsnio 3 dalis; pagal paskirtas lėšas)

6 diagrama. Priemonių įgyvendinimo 2007–2013 m. partneriai (4 straipsnio 3 dalis „Pajėgumų didinimas“; pagal paskirtas lėšas)

24 mln. EUR skirta pagal 2013 m. MVP; toliau pateikiama 2013 m. testų projektų svarbiausių laimėjimų ir rezultatų apžvalga.

Konfliktų prevencija, taikos stiprinimas ir pažeidžiamumas. Pilietinės visuomenės dialogo tinklas (PVDT) yra svarbus ES ir pilietinės visuomenės subjektų dialogo taikos

stiprinimo klausimais forumas, suteikiantis pastariesiems galimybę prisidėti prie ES politikos formavimo procesų. 2013 m. – tretieji šios platformos metai, iki kurių pabaigos buvo surengta 40 dialogo posėdžių; jais prisidėta prie trečiųjų šalių pilietinės visuomenės ir jų Europos partnerių ilgalaikių pajėgumų stiprinimo, siekiant geriau pasirengti krizių prevencijai.

Tarpininkavimas, dialogas ir susitaikymas. SP parama JT Politinių reikalų departamento Tarpininkavimo pagalbos skyriui padėjo suteikti ypač svarbią pagalbą kilus plataus masto krizėms CAR, Malyje ir Somalyje. Skatinta į taikos procesus įtraukti daugiau moterų: parengtos šešios moterys kandidatės eiti tarpininko pareigas, į kurias skiria Jungtinių Tautų generalinis sekretorius, taip pat surengtas aukšto lygio seminaras lyčių lygybės ir įtraukaus tarpininkavimo procesų klausimais. Bendradarbiaujant su Jungtinių Tautų vystymo programa (JTVP), pasitelkus SP taip pat prisidėta devyniose šalyse¹², sutikusiose įgyvendinti bandomuosius projektus, kuriant vidaus tarpininkavimo ir konfliktų valdymo pajėgumus bei tvarias nacionalines priemones.

Sukurta nauja įvairiapusė SP priemonė „Paramos tarpininkavimui Europos ištekliai“ (EITR), siekiant padėti lanksčiau ir greičiau teikti techninę tarpininkavimo pagalbą trečiosioms šalims, dalyvaujančioms integraciniuose taikos procesuose tarptautiniu, regionų ir (arba) vietos lygmenimis, sukuriant sąlygas moterims, jaunimui ir kitoms pažeidžiamoms asmenų grupėms pareikšti savo nuomonę kilus konflikto grėsmei.

Moterys, taika, saugumas (MTS) ir vaikai. Toliau teikta SP parama JT ST rezoliucijoje 1325 numatytoms priemonėms įgyvendinti – kartu su padaliniu „JT moterys“ įgyvendintas bendras projektas „Moterų dalyvavimo planuojant taikos stiprinimo ir padėties po konflikto valdymo Kosove¹³, Liberijoje ir Rytų Timore priemonės didinimas“. Šimtai vyrų, moterų ir jaunimo dalyvavo Kosove surengtuose susitaikymo dialoguose, po kurių pateikta konkrečių rekomendacijų lyčių lygybės teisės, moterų užimtumo ir mergaičių švietimo klausimais. Taip pat pasirašyti susitarimai su pagrindinėmis Kosovo žiniasklaidos priemonėmis dėl MTS klausimų įtraukimo į jų veiklos planus. Be to, 17 šalių ir 3 regionuose¹⁴ vietos lygmeniu skelbiant kvietimus teikti paraiškas MTS buvo laikoma prioritetine sritimi, apimančia įvairius lyčių klausimus.

Ankstyvasis perspėjimas ir informuotumas apie padėtį. SP parama padėjo Rytų Timoro pilietinės visuomenės organizacijai „Belun“ sukurti ir išplėsti ankstyvojo perspėjimo ir ankstyvojo reagavimo sistemą (APARS) – ji laikoma vienu geriausių APARS pavyzdžių – ir padėjo sumažinti bendrą vietos konfliktų potencialą bei įtampą. „Saferworld“ ir ICG organizacijoms skirta parama padėjo sustiprinti šalies ir regionų subjektų gebėjimus išanalizuoti grėsmių riziką 32 rajonuose, kuriuose galimas konfliktas, ir politiką formuojantiems asmenims bei pilietinei visuomenei pateikti kokybišką konflikto analizę bei rekomendacijas dėl ankstyvojo reagavimo priemonių.

Sustiprinti regioninių ir subregioninių organizacijų ankstyvojo perspėjimo ir atsigavimo po nelaimių pajėgumai, įskaitant tai, kad sustiprintas Arabų Valstybių Lygos pajėgumas reaguoti į krizes, sukurtos sąlygos Amerikos valstybių organizacijos (AVO) sekretariatui atlikti žiniasklaidos stebėseną, toliau teikta parama Afrikos Sąjungos žemyninei ankstyvojo

---

¹² Bolivijoje, Čade, Ganoje, Gajanoje, Maldyvuose, Mauritanijoje, Nepale, Toge ir Jemene.

¹³ Šis pavadinimas nekeičia pozicijų dėl statuso ir atitinka JT ST rezoliuciją 1244 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

¹⁴ Afganistane, Bolivijoje, Bosnijoje ir Hercegovinoje, Brazilijoje, Čade, Kongo Demokratinėje Respublikoje, Salvadore, Bisau Gvinėjoje, Indijoje, Kirgizijoje, Liberijoje, Nepale, Nikaragoje, Peru, Senegale, Saliamono Salose, Jemene, Centrinės Amerikos regione, Pietų Azijoje ir pietiniame Centrinės Afrikos regione.

perspėjimo sistemai. SP parama skirta Pietryčių Azijos valstybių asociacijos (ASEAN) ir jos valstybių narių gebėjimams reaguoti į ekstremaliausias situacijas stiprinti. Šiomis aplinkybėmis 2013 m. lapkričio mėn. buvo surengti pirmieji Mianmaro nacionalinio krizių centro būsimo personalo mokymo kursai; kaip tik tuo metu šiame centre apsilankė vyriausioji įgaliotinė ir Komisijos pirmininko pavaduotoja Catherine Ashton.

Krizių valdymo civiliniai pajėgumai. 2012 m. sėkmingai užbaigus pirmąjį etapą, 2013 m. balandžio mėn. vėl imtasi įgyvendinti Europos naująją civilinio krizių valdymo mokymo iniciatyvos programą (angl. ENTRI). Per šiuos metus surengti devyni specialiai pritaikyti mokymo kursai (maždaug kartą per mėnesį) padėjo sustiprinti 210 darbuotojų (ES šalių ir ES nepriklausančių šalių piliečių), kurie yra arba gali būti siunčiami į Europos Sąjungos, Jungtinių Tautų, Afrikos Sąjungos ir Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) tarptautines civilinių krizių valdymo misijas, gebėjimus. Šie kursai apėmė mokymą prieš išvykimą į vietą, rengiantis tarptautinėms misijoms Libijoje, Gruzijoje ir Kosove, taip pat specializavimosi kursus, apimančius tokias sritis kaip žmogaus teisės, teisinė valstybė, tarpininkavimas ir konsultavimas. Be to, 13 ENTRI konsorciumo narių paskatinti laikytis tarpusavio sąveikumo principo ir taikyti suderintus mokymo metodus, o 2013 m. rugsėjo mėn. išleistas praktinis vadovas civiliams, siunčiamiems į tarptautines krizių valdymo misijas („In Control“).

2013 m. pagal Europos policijos tarnybų mokymo programą (EPTMP) tris pagrindines mokymo sesijas surengė atitinkamai Ispanijos civilinė gvardija, Prancūzijos nacionalinė žandarmerija ir Italijos karabinieriai – šis mokymas padėjo sustiprinti 1 019 policijos pareigūnų, atstovaujančių 42 šalims, įskaitant 19 Afrikos šalių, gebėjimus dalyvauti tarptautinėse policijos misijose.

Gamtos išteklių ir klimato kaita. Remiantis ES ir JT partneryste žemės, gamtos išteklių ir konfliktų prevencijos srityje, buvo toliau stiprinami Afrikos Didžiųjų ežerų regiono vietos pilietinės visuomenės organizacijų pajėgumai, siekiant suprasti konfliktų dinamiką ir, atsižvelgiant į su konfliktais susijusius aspektus, parengti su gamtos išteklių valdymu susijusių ginčytinų klausimų sprendimus. Įgyvendinant aplinkos ir saugumo iniciatyvos (angl. ENVSEC) projektą „Klimato kaita ir saugumas Rytų Europoje, Vidurinėje Azijoje ir Pietų Kaukaze“, parengta strateginė prisitaikymo prie klimato kaitos Dniestro baseino rajone programa.

Spartus atkūrimas, PPKV ir PPNV. Rugsėjo mėn. surengta poreikių po konflikto vertinimo (PPKV) ir poreikių po nelaimės vertinimo (PPNV) mokymo sesija „Bendradarbiavimo nestabiliose ir nuo konfliktų nukentėjusiose valstybėse stiprinimas“, – šiame mokyme dalyvavo ES ir JT būstinių personalas ir vietos lygmens personalas.

Nusiginklavimas, demobilizacija ir reintegracija, saugumo sektoriaus reforma. Afrikos Sąjungos pajėgumai vykdant saugumo sektoriaus reformą (SSR) buvo sustiprinti Jungtinių Tautų projektų paslaugų biurui (UNOPS) įgyvendinus bendrą ES ir JT projektą. Lapkričio mėn. Adis Abeboje surengtame praktiniame seminare, kuriame dalyvavo Regioninių ekonominių bendrijų ir pilietinės visuomenės atstovai, buvo aptarti trys rekomendaciniai dokumentai dėl veiklos SSR srityje.

SP reglamentu nustatyto septynerių metų programavimo ciklo pabaigoje buvo užsakyta atlikti projektą, kuriais 2007–2013 m. buvo įgyvendinamos priemonės pagal SP reglamento 4 straipsnio 3 dalį (pasirengimo krizėms komponentas), rezultatų išorės vertinimą. Vertinimo išvadoje teigiama, kad SP pasirengimo krizėms komponentas yra būtinas visapusės ES taikos, saugumo ir vystymosi procesų struktūros elementas, kuris turi būti visiškai integruotas į šią

struktūrą. Nustatyta, kad šis komponentas padeda ES spręsti įvairiausių su konfliktais susijusius klausimus ir kad atskiri įgyvendinti projektai padidino arba sustiprino organizacijų gebėjimą prisidėti prie taikos stiprinimo pastangų ir įtvirtinti specialistų bendruomenės koncepciją. Nors biudžetas buvo ribotas, įgyvendinant veiksmus, kuriems buvo skiriama parama, prisidėta prie ES įsipareigojimų, susijusių su moterimis, taika ir saugumu, taip pat tarpininkavimu ir dialogu, įgyvendinimo. Investicijos į pilietinę visuomenę pačios visuomenės lygmeniu 26 konfliktų apimtose šalyse ir (arba) regionuose padėjo įgyvendinti apie 80 projektų, parengtų atsižvelgiant į padėtį šalyje, ir užtikrinti, kad jie atitiktų prioritetus bei patenkintų poreikius ne tik šalies, bet ir vietos lygmeniu. SP pasirengimo krizėms komponentu buvo labai plačiai naudojamos kuriant strategines partnerystes, ypač įgyvendinant JT projektus daugiašaliu lygmeniu, ir tai padarė didelį poveikį ES santykiams su keletu specializuotų JT agentūrų.

8. IŠVADA

2013 m. įgyvendintomis SP priemonėmis, papildžiusiomis kitus ES veiksmus, kurie buvo vykdomi taikant geografines ir temines vystymo priemones, humanitarinės pagalbos ir bendros saugumo ir gynybos politikos misijas, reikšmingai prisidėta prie Europos Sąjungos pastangų užtikrinti konfliktų prevenciją, reaguoti į krizes ir išsaugoti taiką. Taigi įvairios pagal stabilumo priemonę įgyvendintos intervencinės priemonės padėjo ES veiksmingai ir matomu būdu reaguoti į daugelį pasaulyje kilusių krizių.

Atsižvelgiant į daugelyje pasaulio vietų besitęsiantį politinį nestabilumą ir vis didėjantį gaivalinių nelaimių skaičių, būtina toliau siekti naudingiau ir veiksmingiau taikyti esamas ES priemones. Taigi ES turi užtikrinti, kad SP veiksmai būtų vykdomi atsižvelgiant į visą krizių prevencijos, reagavimo į jas ir taikos stiprinimo priemonių ciklą. Įgyvendindama SP, Europos Sąjunga turėjo išskirtinę galimybę reaguoti, daugeliu atvejų imdamasi iniciatyvos taikyti įvairias ES reagavimo priemones, kuriomis bendrai suformuojamas ES strateginis ir visapusiškas požiūris į konfliktų prevenciją bei reagavimą į krizes. Kaip teigiama bendrame komunikate dėl ES visapusiško požiūrio, „ilgalaikis įsipareigojimas palaikyti taiką ir kurti valstybę bei užtikrinti ilgalaikį tvarų vystymąsi yra esminis dalykas norint spręsti klausimus, susijusius su pamatinėmis konfliktų priežastimis, ir kurti taikias, tvirtas visuomenes. Bendrieji tvarios taikos ir vystymosi tikslai iš pat pradžių turi būti ES atsako ašis – ES privalo turėti savo trumpalaikio dalyvavimo ir veiksmų ilgalaikę viziją“¹⁵.

2014 m. stabilumo priemonę pakeis nauja priemonė, kuria prisidedama prie stabilumo ir taikos. Konsultacijos dėl šios naujosios priemonės dar kartą patvirtino, kad Europos Sąjungai būtina išlaikyti ir sustiprinti pajėgumus skubiai ir tikslingai reaguoti į krizes kitose pasaulio vietose, taip pat į visuotines ir tarp regionų kylančias grėsmes, naujo pobūdžio grėsmes (kovoti su organizuotu nusikalstamumu, apsaugoti ypatingos svarbos infrastruktūrą, kovoti su terorizmu, mažinti su ChBRB medžiagomis susijusią riziką). Be to, įgyvendinant naująją priemonę, vėl bus telkiamas dėmesys į konfliktų prevenciją, taikos stiprinimą ir pasirengimą krizėms, pripažįstant, kad ES ankstyvojo reagavimo veiksmai dažnai gali būti veiksminga priemonė, padėsianti išvengti, kad įtampa nevirstų krize.

15

Bendras komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „ES visapusiškas požiūris į išorės konfliktus ir krizes“. Briuselis, 2013 12 11, JOIN(2013) 30 final.